

GLASILO "BETON"

STEV. 9-11

CELJE, NOVEMBRA 1953

LETO II.

29. november 1943**29. november 1953**

Slavili smo 10. obletnico dogodkov AVNOJ v Jajcu. Ko danes v teku borbe za nadaljnjo izgradnjo socializma gledamo na prehojeno pol, se nam datum 29. november 1943 kaže kot mogočen mejnik, kjer se začenja široka cesta naše državnosti med vodilnimi državami sveta. Če gledamo odloke AVNOJ s stališča kot je, nam je še le jasna daljnosežnost te akcije in se še le zavemo pravilnosti analize zunanje političnega položaja in dejstev, ki so temu sledila.

To je bila velika bitka, dobljena v našo korist na polju državništva — širok korak na svetovni oder in prenos sile naših borcev na nov teren. Geografsko mesto in razmerje moči, še posebej osveštuje veli-

čino daljnosežnosti tega dogodka — rojstva nove Jugoslavije. Oboroženi z izkušnjami organiziranja in izvajanja zamišljenih akcij v najtežjih vojnih časih tudi po vojni spretno izkoriščamo vsa sredstva in načine za premikanje k postavljenim ciljem. Kakor nekda, tako so tudi pri gospodarski graditvi zaupanja širokih množic, njihov napredni čut, dobra volja in sposobnost, tista največja sila Partije, ki vodi od zmage do zmage.

Spričo usklajenosti med proizvodjalnimi silami in proizvodjalnimi sredstvi in spričo široke pobude skoraj vsakega posameznika in kolektivov, so dosednji uspehi še le minimalni nasproti vsemu, kar pričakujemo v bližnji bodočnosti.

Graditev in izgraditev socializma v naši državi — to je cilj nas vseh, vseh delovnih ljudi naše države. Ta zavestna graditev pa ima popolno moralno-politično oporo pri vseh naših delovnih ljudeh, ki na eni strani dobro poznajo dolžnosti do skupnosti, na drugi strani pa znajo braniti in čuvali že v narodnoosvobodilni vojni dosežene pravice proti vsem sovražnikom socializma in nove Jugoslavije.

In danes, ko naši sovražniki — italijanski klerofašisti z g. Pello na čelu stegujejo svoje s krvjo omadeževane parklje po naši zemlji Svobodnega tržaškega ozemlja, je naše ljudstvo kot en mož vstalo in reklo svoj odločni — ne! Odločna intervencija naše ljudske oblasti, spontane demonstracije širom naše domovine in končno odločen nastop naše slavne ljudske arma-

de je zmedla ne samo italijanske črnosrajčnike, temveč tudi ostali zapadni svet, ki je hotel barantati z našo zemljo. Kajli nočemo niti ne dovolimo, da bi se kdor koli dotaknil naših — s trupli in krvjo naših borcev NOB, zdaj pa z žulji naših delovnih ljudi zgrajenih temeljev socialistične Jugoslavije.

Ko praznujemo 10. obletnico ustanovitve republike, nam je 29. november 1943, dan zasedanja AVNOJ v Jajcu, še posebno drag. Ta dan nam je hkrati spomin na liste čase, na listi mogočni mejnik, ko je naša borba dobila svojo afirmacijo v širokem svetu, ko so bili postavljeni osnovni temelji naše nove Jugoslavije, ki danes po 10 letih z največjim delovnim polemom naših ljudi in ob podpori progresivnih množic sveta, stopa boljši prihodnosti nasproti.

K osnutku uredbe

O GRADBENIH PODJETJIH

19. oktobra 1953 je bila v Mariboru razprava o drugi zbirki osnutkov uredb o gospodarskem sistemu FLRJ.

Iz poročila o tej razpravi je razvidno, da so številni diskutantri v glavnem ugotovili, da uredba o gospodarskih gradbenih organizacijah po svoji zasnovi nekako ustreza le tipu največjih gradbenih podjetij, nikakor pa da ni mogoče brez kvarnih posledic njenih določb uporabiti pri srednjih, predvsem pa ne pri manjših gradbenih podjetjih.

Večina diskutantrjev je bila mnenja, da so avtorji osnutka te uredbe izhajali predvsem iz organizacijskih oblik, oziroma razmer n. pr. v republiškem gradbenem podjetju »Gradis«.

Glede organov samoupravljanja na posameznem gradbišču, odnosno na posameznih gradbiščih, je bilo priporočeno, da naj bi se njihove pristojnosti skrcile le na potrebe samega gradbišča.

Iz slednjega je razvidno, da smo pri nas našim upravnim svetom gradbišč odmerili popolnoma pravilne pristranosti.

Mnogo je bilo tudi govora o tem, kako naj bi se izvedla kategorizacija gradbenih podjetij, in sicer v inženirska, ki zaposlujejo inženirje, dalje v tista, ki delajo s tehnikami in v ona, ki zaposlujejo samo delovodje.

Kar se gradbišč tiče, so bili nekateri diskutantri mnenja, da jim daje uredba povsem statut podjetja. Za to ugotovitev govorijo velike kompetence, ki jim pripadajo po uredbi, predvsem pa tudi dejstvo, da naj bodo gradbišča upravljana po svojih organih samoupravljanja. Po mnenju diskutantrjev naj bi gradbišča načeloma veljala kot delovna mesta.

Zadnji stavek sem dobesedno prepisal iz uvodoma navedenega poročila in se zdi tudi meni, kakor poročevalcu samemu, da diskutantri sploh niso dobro poznali pojma gradbišča. Sicer pa so bili, kakor pravi poročilo, tudi diskutantri sami mnenja, da bo treba še pred dokončno redakcijo uredbe dobro predelati pojem gradbišča.

Po mojem mnenju je gradbišče enota gradbenega podjetja, ki ima svojega šefa gradbišča in dela na več objektih v istem, lahko pa še na objektih v kakem drugem kraju, torej tudi izven sedeža te ekonomske enote podjetja.

Gradisovo gradbišče Šoštanj dela n. pr. na raznih objektih v Šoštanju, Velenju in kakor vsi vemo, tudi že na enem ali več objektih v Celju.

Naše gradbišče Štore ima največ objektov v samih Štorah, lahko pa bi začelo delati tudi na kakem objektu izven Štor n. pr. v Sentiurju ali še kje drugje.

Naše svoječasno gradbišče v Hrastniku, kakor smo ga imenovali tudi še letos, je bilo samostojno gradbišče (s sedežem v Hrastniku) le tako dolgo, dokler smo imeli tam svojega šefa tega gradbišča in je ta imel tam tudi vse svoje osebje, tako tehnično in predvsem tudi računsko-administrativno. Čim je odšel šef gradbišča, odprlo se je skrb za objekte v Hrastniku prevzel šef gradbišča Trbovlje, kamor se je iz Hrastnika preselilo tudi računsko-administrativno osebje, gradbišče Hrastnik ni bilo več to, temveč le še del ali delovno mesto gradbišča Trbovlje.

Malo zgrešeno se mi dozdeva mnenje diskutantov v Mariboru, češ, da bi mogla svoje organe samoupravljanja imeti le taka gradbišča, na katerih se dela izvajajo po več let. Predvsem je tu mišljeno, da naj bi taka gradbišča ne imela samo takih samoupravnih organov, kakor so naši upravni sveti gradbišč, temveč verjetno vsako svoj delavski svet, razen tega pa ne razumem, zakaj naj ne bi bila za to ustanovo (v kateri koli obliki ali pod katerim koli imenom) merodajna tudi moč gradbišča (po številu delavcev), ne pa samo vprašanje, kako dolgo bo gradbišče obstajalo. Lahko bi se zgodilo, da bi imeli n. pr. v Laškem svoje gradbišče, in to dela le za eno leto, v tem letu pa bi imelo na primer tisoč delavcev. Ali si je sploh lahko misliti, da bi bilo to gradbišče to leto sploh brez svojega samoupravnega organa? Diskutanti v Mariboru so bili mnenja, da bi bilo najbolje, da bi imela gradbena podjetja svoja gradbišča za svoje podružnice, ki naj bi bile kot take registrirane in, kar sem rekel že pred pol leta, da bi imela vsaka od njih, t. j. vsako gradbišče pri NB tudi svoj tekoči račun. Pred pol leta je bilo to še v toliko bolj aktualno, ker je družbeno evidenco tedaj vodila še NB sama, dočim jo danes vodijo že podjetja. Vsako gradbišče naj bi imelo poleg svojega računa pri NB tudi vsaj še toliko urejeno knjigovodstvo, da bi si lahko samo izračunavalo svoj dohodek in tako ustvarjalo in registriralo tudi svoj plačni fond.

Brez vsega tega, tako so rekli tudi diskutanti v Mariboru, je namreč nemogoče govoriti oziroma ugotavljati uspeh posameznega gradbišča, ker je le-to odvisno od dodelitve osnovnih sredstev gradbenega podjetja in pa tudi od politike premestjanja delovne sile z gradbišča na gradbišče, ki je v interesu hitrejši, boljše in cenejše izvedbe del doslikrat nujno.

Po mojem mnenju ni pri nas razen vprašanja, kako dobili na gradbišče več kadra in za koliko bi se zaradi njega stroški povečali, prav nobene ovire, da bi se pri prej

imenovanem smislu in v prej imenovani obliki ne osamosvojili ali postali bolj samostojni naši dve gradbišči v Sforah in v Trbovljah. Sedanje majhno gradbišče Zagorje bi se na vsak način moralo priključiti gradbišču Trbovlje, kakor Hrastnik, ali pa bi moralo postati večje, kot je sedaj.

Če lahko izhajajo samostojna podjetja (lokalna) s po 300 do 500 zaposlenimi, ki nam n. pr. lahko še konkurirajo, zakaj potem ne bi mogla naša gradbišča s prav toliko ali s še več zaposlenimi, pri čemer bi imela ta še to prednost, da bi uživala še marsikaj od podjetja, direkcije, njegovih delavnic in njegovega strojnega parka, češar vsa majhna samostojna podjetja nimajo.

V Celju samem ni potrebno, da imamo oziroma, da bi imeli tri gradbišča, kot sedaj, gradbišče naj bi bilo eno, lahko pa bi bilo razdeljeno tudi na sektorje. Sicer pa nič zato, če bi imeli tu tudi dve ali celo še tri gradbišča, kakor jih imamo sedaj, če bi imeli dovolj kadra.

Gradbišče Vransko bi bilo prav tako lahko samostojno ali samostojnejše, kakor že vsa navedena.

Vozila in stroje, ki jih ima podjetje v zadostnem številu in ki bi jih gradbišča lahko stalno uporabljala, bi posamezna gradbišča od podjetja lahko dobila na posodo, za vse leto ali za golovo daljšo dobo (po interni pogodbi), s stroji, ki jih ni toliko (bager, buldožerji itd.) in ki bi jih rabilo sedaj to, sedaj zopet drugo gradbišče, bi podjetje razpolagalo po potrebi, oziroma po planu, ki bi ga sestavilo ob sodelovanju vseh gradbišč.

S stroji torej in z delavnicami za popravila in vzdrževanje istih, bi razpolagala direkcija neposredno ali posredno po šefu strojnega in voznega parka, prav tako pa bi bile posredno (verjetno ne posredno) podrejene direkciji tudi vse ostale delavnice, odnosno obrtniški obrati, ki bi izvrševali usluge ali kake storitve za posamezna gradbišča po planu ali po naročilih, ki bi in kakor bi prihajala z gradbišč.

Tudi slednje, odnosno slednji obrati naj bi imeli vsak ali vsaj skupaj svoj račun pri NB, kakor bi imela svojega tudi direkcija za sebe in za delavnice za vzdrževanje in popravilo strojnega parka podjetja. Blizu se novo poslovno leto, torej čas in prilika za uvedbo vseh novotarij.

Mnogo se govori o reorganizaciji in predvsem o decentralizaciji dosedanjega poslovanja podjetja, če hočemo res kaj ukreniti in res kaj spremeniti, kar naj bi spremenili z nastopom novega leta, smatram, da je sedaj že zadnji čas ne za go-

vorjenje in za razna namigavanja, temveč že za konkretne tozadevne predloge.

Kako pa, če bi se razvila debata o vsem kar sem na hitrico in površno napisal v tem članku? Po mojem mnenju bi nam lahko prinesla marsikaj in je verjetno celo dobro, da je članek napisan kar v naglici in le površno, da bo več krilike, saj se iz krilik tudi lahko marsikaj naučimo in nam te tudi lahko dosti koristijo.

Vse, ki se zanimajo za zadevo prosim, da sprožijo o njej debato na gradbiščih ali kjer koli, da dostavijo direkciji o njej zapisnike ali pa svoje lastne krilike in predloge ter da uredništvu glasila pošljejo čim več člankov, ki naj bi se bavili z re-

organizacijo in predvsem decentralizacijo našega dosedanjega poslovanja.

Predvsem naj bi se kdo razpisal o temi, kakšne kompetence naj bi imela po izvršeni decentralizaciji posamezna gradbišča ali sploh posamezne ekonomske enote in seveda tudi kakšne direkcija podjetja! Tudi o kompetencah sedanjih, še bolj pa prihodnjih organov samoupravljanja, se da napisati še marsikaj.

Hilimo, da nas nova uredba o gradbenih podjetjih, ki bo kmalu sprejeta, ne preihili in predvsem ne zaleče povsem nepravilne na vse!

-ar

NAŠE NOVO

gradbišče

Na predlog strokovnega sveta in odobrenja upravnega odbora z dne 14. 10. 1953 je bila na Upravi cest LRS v Ljubljani sklenjena začasna pogodba za prevzem gradnje ceste Maribor-Trst na odseku Čeplje-Vransko-Baba v dolžini 7.893 m. Dela naj bi se pričela 20. 10. 1953 s tem, da se v tem letu izvršijo pripravljala dela, gradnja mostu v Čepljah, gradnja mostu v Brodeh, preložitev vodovoda na Vranskem, regulacijo potoka v Čepljah in regulacijo Bolske v Ločici s tem, da izvršimo lahko namesto teh tudi druga dela v zvezi s cestno, če bi prilike tako kazale s tem, da ne prekoračimo vsote 34.500.000 dinarjev. Investitor se nam obvezuje oddati nadaljevanje del na navedenih odsekih v letu 1954, kolikor bodo za ta dela dovoljevali krediti. Predvideva se, da bodo vsa ta dela stala 313.201.177 din. V slučaju, da leta 1954 ne bi bilo potrebnih kreditov za gradnjo ceste, nam plača naročnik vse stroške za naročena in izvršena dela in stroške, ki bi jih imeli z likvidacijo gradbišča. Definitivna pogodba naj bi se podpisala do 15. 11. 1953.

Načrti in tehnična dokumentacija so bili sprejeti kompletno 24. 1. m. v dveh izvodih in je iz nje razvidno sledeče:

Glavna dela, ki jih bo treba izvršiti so obsežna. Potrebno je izvršiti 60.000 m³ izkopov, 47.000 m³ nasipov, planiranje in va-

ljanje planuma 83.000 m², izvršiti 14.000 m² zaščitnega sloja-lampona in zabelonirati 12.000 m³ cestišča. Poleg tega zgradili še 3 mostove 8-12 m, preložili 700 m vodovoda Vransko, preložili 500 m reke Bolske in razne propuste in manjša dela. Delo je za naše prilike ogromno, posebno ker je prvo te vrste in potrebno se bo prav resno pripraviti na delo.

V letošnjem letu se predvideva pričeti z deli in je zato 20. oktobra bilo osnovano gradbišče Vransko z 1 šefom-inženirjem, 2 tehnikom in ca. 80 delavci, ki so že pričeli z osnovnimi deli, kakor je navedeno v pogodbi in z organizacijo gradbišča na terenu. Za letos predvidena dela se bodo izvajala kolikor bodo dopuščale vremenske prilike. Za gradbišče je predvideno za letos tudi nekaj mehanizacije v ta namen, in to: bager, 2 buldožerja, 1 kamion, 1 mešalec, 2 nabijali, 1 manjša in 2 večji črpalke. Do sedaj so organizirane pisarne za podjetje in nadzor, stanovanja in prehrana za delavce in skladišča. Smatram, da se bodo večja dela pričela 1. aprila 1954. Do takrat bo potrebno izvršiti naslednja pripravljala dela: Urediti naselje z izgradnjo 2.500 m² stanovanjskih in drugih barak, napeljavo vode in elektrike. Osnovati mehanično in kovaško delavnico, zgraditi lope za stroje in skladišče goriva. Prav posebno skrb bo treba posvetili gra-

mozni v St. Petru, ki bo morala skozi 10 mesecev dajati dnevno povprečno 120 m³ gramoznega materiala. Gramoznica je že organizirana od prejšnjega podjetja in smo jo prevzeli z mehanizacijo vred. Potrebno jo bo urediti in modernizirati. Predvidena je naprava začasnih in obvoznih poti v dolžini 1300 m in širini 3–4 m, po katerih se bo odvijal promet med Ljubljano in Celjem med gradnjo.

Za prevoz zemeljskih mas, gramoza in betona bo potrebno zgraditi do 4.000 m ozkega tira in preskrbeti potrebno pogonsko silo in vagonete.

Naprava betona se bo vršila centralno in bo treba za to zgraditi betonarno s potrebno mehanizacijo.

Za normalno odvijanje prometa na obhodnih cestah bo potrebno organizirati enosmerni promet s telefonsko službo itd. V najkrajšem času pa pristopiti k izdelavi organizacije s potrebnimi shemami, načrti in izdelati program s termini za celotno delo.

Velik problem in za nas ozko grlo bo pri tem delu predstavljal transport. Samo gramoznega materiala in cementa bo potrebno prepeljati 66.000 ton ali dnevno 260 ton na daljavo 14 km, če računamo, da se bo delo izvršilo v 10 mesecih.

Za ta transport bo treba angažirati 2 traktorja s prikolicami, 1 federal, 2 kamiona s prikolicami iz sedanjega parka in 3 prekučnike, ki jih bo treba nabaviti.

Po dosedanjem študiju bo potrebna sledeča mehanizacija:

V gramoznici: 1 drobilec, 1 dvigalo, 1 pralni boben, 2 siti, 1–2 buldožerja in 1 transportni trak.

V betonarni: 2 transportna trakova.

Na cesti: ca. 4.000 m tira, 1 finiše, 1 valjar, 2 buldožerja, 2 derezini, 1 vibromax za nabijanje napisov, 1 rihač in 1 kompresor. Nekaj strojev bomo dobili od investitorja, nekaj si jih bomo sposodili, nekaj bomo izkoristili svoje mehanizacije, ki se bo sprostila v letu 1954, ostanek pa bo potrebno kupiti, za kar bo potrebno ca. 100 milijonov, in sicer za nabavo 3–6 kamionov, 1 vibromax, 1 drobilec, 1 rihač, 1 valjar, 3 trakovi, 4000 tračnic, več motorjev, črpalk, 2 krompresorja, 2 pralni siti, 4 barake, računske stroje. Brez rešenja transportnega vprašanja in vprašanja mehanizacije ni mogoče sploh pristopiti k tej gradnji in bo potrebno, da upravni odbor in delavski svet še pred podpisom pogodbe popolnoma razčistita vprašanje.

Kader bo nujno treba pojačati. Za izvršitev del bo potrebno: 2 inženirja, 2 tehnika, 1 laborant, 6 delovodij, 10 predelavcev in 340 delavcev.

Detaljni študij organizacije dela bo gornjo problematiko še bolj razčlenil in nakazal še druge potrebe.

Smatram kot brezpogojno, da je zgoraj navedeno mehanizacijo, transportna sredstva in kader zagotoviti, ker je drugače sploh iluzorno prevzeti omenjena dela.

Ing. Berce Dušan

*Kaj moramo
izboljšati v našem*

tarifnem pravilniku

Ceprav nove uredbe še niso definitivno obdelane in bodo doživele morda še bistvene izpremembe, vendar ni prav nič preuranjeno, če ponovno načnemo razprave o našem bodočem tarifnem pravilniku.

Naš letošnji tarifni pravilnik pomeni nedvomno napredek napram lanskemu. Vendar izkušnje učijo, zopet smo ugotovili mnoge pomanjkljivosti in zopet smo primorani misliti na nadaljnje izboljšave.

Iz izkušenj, kritike in opažanj je potrebno ponovno ločno razpravljati o sledečih problemih:

1. Določitev delovnih mest po poslovniku podjetja.
2. Pravice o odpuščanju in nastavitvi delavcev in uslužbencev.
3. Ugotavljanje delovnega učinka.
4. Ocenjevanje delavcev in uslužbencev.
5. Razponi v tarifnih postavkah.
6. Gradbeni dodatek.
7. Dodatek za uporabo orodja.
8. Obračunavanje zaslužkov.
9. Delitev viškov.

10. Nagrajevanje vajencev.
11. Dopustli.
12. Posebni pogoji dela.
13. Racionalizacija in novatorstvo.
14. Reprezentativni fond.
15. Poslovanje in prislojnost tarifnih komisij.

Danes še ni primeren čas, ker nove uredbe še niso definitivne, da bi razpravljali o vsej tej kopici problemov. Jaz se bom zato dotaknil samo tistih stvari, o katerih je možno že danes diskutirati brez strahu, da bo ena ali druga uredba lahko bistveno vplivala na njihovo rešitev.

Našel sem pa namenoma vse pereče probleme, predvsem v želji, da člani kolektiva o vseh teh problemih razpravljajo in iščejo rešitev kot so sedanje.

I.

Izvajanje določil letošnjega tarifnega pravilnika je naleto na velike težave. Resnica je, da je nekaj teh težav prinesla nova uredba o davku na presežek sklada za plače ter smo bili zato prisiljeni pravilnik korigirati. Huje kot to, pa je žalostna ugotovitev, da tarifni pravilnik ni bil pri sami sestavi dovolj dobro proučen in da se zato tudi ni izvajal tako, kot je bil zamišljen. Grobe napake smo delali skozi vse leto pri obračunu kolektivnega akorda, večje napake so nastale pri delitvi presežka za leto 1952, nejasnosti so nastopale pri obračunavanju dodatka za težke pogoje dela, pri izplačilih za racionalizacije itd. Nihče ne more trditi, da se pri obračunavanju tarifnega pravilnika za leto 1953 ni postopalo demokratično. Bila je pač vsakemu izmed nas dana možnost, da da svoje pripombe. Vendar pripomb na ta važna določila tarifnega pravilnika takrat, ko je bil čas za to, ni bilo. Potem pa, ko je bilo treba določila pravilnika izvajati, pa je bila dana kopica ugovorov. Zaradi delnih propustov pri izvajanju tarifnega pravilnika so nastajala nezadovoljstva enkrat na eni, drugič na drugi strani, pričela se je zvrčati krivda zdaj na enega, zdaj na drugega. Mislim pa, da smo si vsi edini v tem, da je kriva tu samo neresnost pri razpravljanju, prav posebno pa neresnost pri sproževanju tarifnega pravilnika.

Ako načenjamo danes razpravo o principiellno važnih vprašanjih bodoče tarifne politike našega podjetja, delam to predvsem v želji, da sprožim resno razpravo o teh vprašanjih in da najdemo sedaj, ko je čas za to, najprimernejše rešitve.

Staro pravilo je, da je tudi slab pravilnik še vedno boljši, kot če se dela brez njega; Seveda pod pogojem, če se po pravilniku dosledno dela. Če pa si pravilnik tolmači vsakdo po svoje, je to znak, da je pravilnik nejasen ali pa, da uslužbenci pravilnika ne poznajo. Letos se je pokazalo tako prvo kot drugo. Zato si moramo že postaviti kot minimalni nalogi:

a) da bo naš bodoči tarifni pravilnik toliko precizen, da ne bo dopuščal dvomov ali različnih tolmačenj;

b) da bodo vsaj vsi uslužbenci, ki so odgovorni za izvajanje tarifne politike, dobro spoznani z njim.

Letos smo že uvideli, da ureja tarifni pravilnik izredno važna vprašanja tako po pravni, tehnični, kalkulacijski in knjigovodski strani. Zato moramo pri sestavi bodočega tarifnega pravilnika na to vsekakor misliti. Bodoči tarifni pravilnik mora biti torej v bodoče vskladen z vseh teh vidikov, ker je le v tem primeru izvedljiv. Da se razumemo: izvajanje letošnjega tarifnega pravilnika je zaškripalo, ker naše kalkulacije, niti naše knjigovodstvo ni bilo na to pripravljenno (tenolne cene, ekonomske enote, pomanjkanje predračunov). Izkušeni, ki so imele v tem letu porazne posledice, pač ne smemo več ponavljati.

II.

Pri sestavi bodočega tarifnega pravilnika si moramo spel postavili kot vodilo osnovno načelo socialističnega nagrajevanja, vsakemu po svojem delu. O tem, če je to načelo pravilno ali ne, upam, ne bo treba dokazov, saj spada to v abecedo naše gospodarske politike. Težje pa je praktično rešiti, na kak način naj bi se to načelo najpravičnejše izvedlo. Pred nami je torej problem, ki zelo živo zasega v našo celotno organizacijo in kateremu mora ves vodilni kader posvetiti izredno pažnjo.

Postopoma, od zgoraj navzdol, se pojavljajo pri reševanju tega problema naslednje glavne stopnje:

a) vprašanje ekonomskih enot (samostojnih gradilišč) in poslovnega uspeha;

b) vprašanje edinic za določanje delovnega učinka;

c) vprašanje akordnega ali režijskega dela;

d) določanje delovnih mest in ocenjevanje sposobnosti.

Ekonomske enote

To vprašanje bodo vsekakor v neki meri vršile bodoče uredbe, ni pa še povsem jasno, kako. O tem problemu je napisal

lov. Sadar v tej številkli »Glasila« svoje predloge. Osnutek uredbe, ki predvideva izključno samostojna gradilišča, je bil s strani kolektiva gradbenih podjetij močno kriliziran in bodo verjetno tu vnešene tudi drugačne možnosti. Vendar pa si moramo bili na jasnem, da bo vsako gradilišče zase ekonomska enota, za kalere se bo ločeno ugotavljal ne samo učinek dela, ampak tudi poslovni uspeh. Če bo za izvedbo tega res nujno, da ima vsako gradilišče svoje knjigovodstvo, o tem se še da razpravljati, ker mnenja niso edina.

Ako gledamo s stališča velikosti in prilik našega podjetja, polem smatram, da je nujno, da vodi podjetje enotno politiko cen. To je možno ustvariti samo z enotno pripravo dela, ki je zamišljena po našem poslovniku s tehničnim in kalkulacijskim birojem. Tu se torej izvajanje pravilne tarifne politike prične. Dokler torej ne rešimo pravilnega postopka prevzema dela, pravilne priprave dela, do tega časa je nemogoče tudi samo približno zadovoljiti načelom pravičnega nagrajevanja. Zato je treba vprašanje takoj rešiti. Ako se odločimo za ta sistem, potem to ne trpi več nobenega odlašanja.

Seveda obstoja tudi druga možnost, t. j. popolna samostojnost gradilišč, z lastno tehnično in kalkulativno službo. Ta sistem dovede do konkurenčnosti med samimi gradilišči, kar bi bilo v naših razmerah, ko pogosto menjavamo proizvodna sredstva (predvsem mehanizacijo), skoraj neizvedljivo. Po drugi strani terja ta sistem število sposobno tehnično osebje, ki ga zaenkrat podjetje nima.

Zato je v našem primeru pametneje, zbrati na direkciji naše najbolj sposobne strokovnjake, ki bi bili sposobni to službo tudi izvesti, akoravno tudi delno na škodo gradilišč, ki bi se s tem povsem sprostila za čisto operativno delo.

Enotna politika cen

Za izvedbo socialističnega nagrajevanja v kolektivno so nam potrebni ceniki, izdelani na enotnih osnovah. To so naši predračuni. Zadeva bi bila povsem enostavna, če bi ne bilo po eni strani licitacij, po drugi strani pa dejstva, da je vsak objekt zase posebnost, da vsak teren zase nudi posebne pogoje in da se tako križa na stolne variacij v cenah.

Glede licitacij se da problem še kar enostavno rešiti z enostavnim pravilom, da licitacijski popusti na naše normalne cene ne smejo vplivati na zaslužek, to se pravi, da jih moramo pri določanju učinkov kot pri določanju poslovnih uspe-

hov ekonomskih enot izločiti. Za te izračune so merodajne torej cene brez popustov. Razlike bremenijo podjetje kot celota.

Težji problem predstavljajo različni pogoji dela. Tu pač ni druge pomoči, kot da se vse delo priprave posla vrši za celo podjetje na enem mestu, pod enotnim strokovnim vodstvom, ki je popolnoma odgovorno, da objektivno presoja pogoje dela. Seveda bodo vkljub temu napake neizbežne, vendar bo praksa iste kmalu osvetlila in jih bo lahko v bodoče odpraviti.

Torej, da ne bo zopet nejasnosti in različnih tolmačenj; v gradbenem podjetju ne moremo govoriti o enotnih cenah, ampak le o enotni politiki cen. Za obračun zaščitnikov in ugotavljanje uspeha so merodajne naše normalne cene brez upoštevanja popustov. Da bo naša politika čim enotnejša predlagam, da se to delo izvaja pod enotnim strokovnim vodstvom, s čimer bo to najbolj izvedeno.

Pri ugotavljanju poslovnega uspeha pa igrajo poleg samega učinka dela še enakovredno vlogo nabava in štednja materiala, prihranki na režiji in ekonomično izkoriščanje mehanizacije.

Tudi glede teh faktorjev si moramo že vnaprej ustvari povsem jasno sliko, ker bi se nam vsaka nejasnost zopet maščevala.

a) Material. Štednja z materialom je v prvi vrsti stvar kolektiva gradilišča. Iz tega razloga bi bilo najprimernejše, da imajo gradilišča lastno nabavo in s tem lastno odgovornost. Vsi prihranki, ustvarjeni z materialom so potem v celoti zasluga kolektiva gradilišča in se tako tudi tretirajo.

b) Režija. Višina režije se pri nas določa šablonsko, kar je povsem napačno. Nujno je, da se napravi za vsako gradilišče posebej tehnično-ekonomski proračun režije. Osvarjeno znižanje režije je potem zopet zasluga kolektiva. Ključ za razdelitev centralne režije bi bilo treba verjetno ločiti za nizke, visoke in industrijske gradnje, ker pač le te zahtevajo več ali manj tehničnega dela direkcije. Vendar v kolikor bi bilo to prekomplikirano; mislim, da bi tudi delitev po sorazmerni vrednosti izplačil na posameznih gradiliščih dala odgovarjajoče, sicer približne vrednosti centralne režije.

Ponovno pa na tem mestu poudarjam, da je treba režijo dokazati s tehnično kalkulacijo, medtem ko nam lahko knjigovodski podatki v primerjavi s prvimi poročili nazorno le naše dosedanje napake.

Glede izračunavanja slopnje režije za posamezna gradilišča, mislim, da je treba tu pojasniti še to osnovno zahtevo, da bo bodoče gradilišče vendarle nujno moralo imeti vsaj minimalen obseg del in gradiliščno upravo z vsemi najnujnejšimi uslužbenci po poslovníku. Tudi male razdrobljene gradnje bo treba združiti pod tako gradiliščno upravo. Namreč le v tem primeru lahko potem govorimo o ekonomskih enotah.

c) **Mehanizacija.** Že v poslovníku je predvideno, da se bo težka mehanizacija posojevala gradiliščem proti najemnini. Stroški goriva in posojnine bremenijo istotako tudi gradilišča. Uspeh gradilišča se izkaže potem na isti način kot pri štednji z materialom in ne bo ta problem delal nobenih posebnih preglavic.

Za amortizacijo drobne mehanizacije in orodja pa bi se naj gradilišča obremenjevala v sorazmerju z obračunskimi zaslugi.

Seveda so to samo predlogi, ki jih dajem v diskusijo. Verjetno se da ena ali druga stvar rešiti morda enostavnejše in boljše. Uvideli pa moramo, da dokler ta vprašanja niso rešena jasno in pravično, tako dolgo ne moremo govoriti o socialističnih odnosih v podjetju niti o pravilni tarifni politiki.

Mislim, da so iz spredaj navednih pogojev že znane tudi tožadavne zahteve nanašajoč se na tehnično službo (priprava dela in kalkulacije).

S par besedami moramo s tem v zvezi omeniti še knjigovodstvo. V vsakem primeru, torej bo še isto vodeno samo na centrali, ali tudi na gradiliščih mora biti isto v stanju, dati točne ločene podatke za vsako ekonomsko enoto. Kolektiv vsakega gradilišča ima polno pravico, zahtevati zase in za druge povsem jasno sliko od začetne inventurne bilance naprej. To načelo moramo nujno osvojiti in s 1. januarjem tudi izvajati!

V knjigovodstvu nastopa še problem cen materiala, ki so v stalnem izpreminjanju. Iz tega razloga predlagam, da se s 1. januarjem postavijo srednje kalkulativne cene za celo podjetje in za vse leto. Razlike se obračunajo kot dosedaj v posebni postavki. Tudi te podrobnosti ne smemo izpustiti iz vida, ako hočemo ustvariti pravično nagrajevanje. Ako bo material knjižen na tej osnovi, je podana s tem možnost, da se izkažejo posebej delovni in posebej poslovni (komercialni uspehi).

Enote za določanje delovnega učinka

Medtem, ko smo se pri določanju poslovnega uspeha vsi prav lahko zedinili, da more biti to le gradilišče (slo predvideva nova uredba), se je mnogo težje odločiti, katera enota je najprimernejša za obračun delovnega učinka — akorda. Letos smo na našem gradilišču istega ugotavljali po objektih. Vsaka zase je bila torej v tem primeru enota za ugotavljanje delovnega učinka. Izkušnje, vsaj na našem gradilišču, so me utrdile v prepričanju, da je to v sedanjih razmerah najboljša.

Ker se tudi situacije izstavlajo po objektih, daje tak način obračuna zaslugov tudi najmanj administracijskega dela.

Mnogi si žele nazaj akord po delovnih skupinah. To bo nujno, neobhodno takrat, ko bo naša organizacija sposobna sprovesti 100% bridadni sistem. Dokler tega ni, torej tudi ni neobhodno.

Ako se pa pripravljamo za uvajanje akorda po posameznih skupinah — tesarjev, zidarjev, železokrivcev, je pa predhodno nujno, da popravimo norme. To je pa obsežno delo za katerega trenutno še ni časa. Za to mislim, da je treba v prihodnjem letu na dveh treh objektih važnejše norme zasledovati in v teku prihodnjega leta norme popraviti. Šele potem bo stvar dozorela in ne bo več ovire za uvedbo skupinskega akorda.

Iz vseh navedenih razlogov predlagam torej, da je zaenkrat najprikladnejše obračunavati delovni učinek po posameznih objektih skupno s tehničnim vodstvom, ki je odgovorno za uspeh dela. Nujno pa je sistematično delati na tem, da uvedemo zopet brigadni akordni sistem, vendar po temeljiti predpripravi.

Kljub temu smatram, da bi tudi lahko že v tarifnem pravilniku za leto 1954 dopustili možnost skupinskega (brigadnega) akorda. Vendar je treba v tem primeru predpisati precizen poslopek za prevzem takega dela predvsem v kvalitetskem smislu. Tudi mora imeti v takem primeru šef gradilišča ali gradiliščna tarifna komisija možnost, da pri tem načinu oddaje dela korigira stare, oziroma določi nove gradiliščne norme.

Vse navedeno velja seveda le za gradilišča. V centralnih obratih pa je stremeti za tem, da se po možnosti večino del odda v akord bodisi posamezniku bodisi skupini, ali pa vsej posadki (kamnolom, žaga, gramoznica, ki delajo v smenah).

Da je tudi tu potrebno dobro preveriti norme, je samo po sebi razumljivo.

Ko govorimo o akordu, se je treba načelno sporazumeti v kolektivu še o realnih normah. Ako je norma realna, mora skupina povprečnih delavcev na objektu ali v obratu isto v povprečku preseči le do 5%. Najboljši (izredni) delavci te stroke norme ne morejo preseči več kot 40%. To so seveda številk, katere predlagam v diskusijo. Ako bomo postavljali norme tako, da bomo ostali v teh okvirjih, bo naša tarifna politika v teh ozirih pravilna.

S stališča normiranja dela je važen še en moment. Sedanja uredba o davku na presežek fonda plač je normiranje zelo utesnila. Pri našem napačnem pojasnjevanju tarifnega pravilnika, ko večina nas isloveti tarifne postavke z zaslužkom, je potem prevladalo povsem napačno stališče, da je normiranje nemogoče. Iz tega razloga je pametno tarifne točke postaviti tako, da iste dopuščajo polno upoštevanje akordnih zaslužkov (navzdol in navzgor). Enostavno povedano, treba je dopustiti izplačilo zaslužkov dejansko po učinku, pa čeprav tudi znatno odstopa od nominalne tarifne postavke. (Večje razpone.)

IV.

Akordiranje ali režija?

Ceprav govorimo ves čas le o akordu, je vendar umestno postaviti tudi to vprašanje, ker ga pri nas mnogi in to prav resno postavljajo. Sicer bi se ne moglo zgoditi to, da smo pol leta plačevali vse naše ljudi v režiji.

Da je v gradbeništvu treba nujno delati v akordu, govori za to več tehničnih razlogov:

a) Kader v gradbeništvu je še neustaljen in so prilike napram tovarnam povsem različne. Tak kader rabi vzpodbuden način nagrajevanja — kar je pač edino akord.

b) V gradbeništvu ni možno definitivno postaviti delovnih mest in zato tudi z ocenitvijo tega mesta povsem zagotoviti pravilno nagrajevanje. Problem se torej reši le z akordnim delom.

c) Praksa nas uči, da je pri akordnem delu proizvodnja višja za 5—15%. Seveda je potrebna pri tem pazljiva strokovna kontrola.

d) Akordni sistem je privlačen za gradbenega delavca in je treba to dejstvo upoštevati.

Seveda s tem ne smemo prezreti primerov, ko je nujno režijsko delo (kompletirana dela, nevarna dela, adaptacije itd.).

V prihodnjem tarifnem pravilniku se naj torej ločno določi, da je treba praviloma vsa dela akordirati in navesti podrobne primere, ko je dopustno delati v režiji. Da je tako določilo izredne važnosti, si lahko predočimo s tem, da nam akordno delo prihrani ca. 10% režijskih stroškov in torej ni za kolektiv vseeno — če dela nekdo na svojo roko drugače.

V.

Določitev delovnih mest in ocenjevanje sposobnosti

Podrobneje o tem bomo razpravljali potem, ko bodo že znane definitivne uredbe o gospodarstvu. Ker je to težak problem, pa je vendar treba pričeti misliti nanj. Tu ga navajam predvsem zaradi doslednosti.

Ker v gradbeništvu ni mogoče meriti učinke vsakega posameznika, je torej kljub skupinskemu ali brigadnemu akordiranju vendar nujno potrebna še skrbna ocenitev delovnih sposobnosti posameznika.

S to ocenitvijo posameznega člana kolektiva nadoknadimo pomanjkljivost, da mu ne moremo ločeno meriti delovnega učinka. Pravilna ocenitev posameznika pomeni zanj prav to, kar pomeni za skupino ljudi na objektu količina izvršenega dela in za gradilišče skupen poslovni uspeh. Če torej ocenjevanje zanemarimo, nismo dosledno izvedli načela — vsakemu po svojem delu.

V prvi šlevilki »Glasila« sem napisal predlog za ocenjevanje delavcev. Nimam namena vztrajati točno na tem predlogu. Vendar važno je, da se osvoji nek sistem. Mnogo je nezadovoljstva na gradilišču, kjer se tarifne postavke določajo na »lep obraz«. Pri takem znanstvenem ocenjevanju to odpade. Delavcu se pojasni, kje ima več in kje manj točk — tako delavec ve, kaj je pri njem pomanjkljivega, v čem se mora izpopolniti. Zato ne smemo preko tega površno — ampak resno — če imamo stvarno željo — pomagati kolektivu in skupnosti.

V obratih je stvar precej drugačna. Stalna delovna mesta je treba določiti, oceniti in nanje postaviti odgovarjajoče ljudi. Posebno grobe so napake pri strojnikih. Poleg dejstva, da imajo strojniki stalna delovna mesta in možnost dobre ocenilne sposobnosti, je vendar v interesu napredka dela, da so isti soudeleženi na uspehu dela na objektu, ker bomo s tem sigurno dosegli boljše izkoriščanje mehanizacije. Z določitvijo delovnih mest in pravilno

ocenitvijo teh ljudi pa bomo prišli do
pravih tarifnih postavk za te izredno
odgovorne ljudi v našem kolektivu.

VI.

Delitev presežkov

Podrobno o tem danes nimam namena
razpravljati. Za nas je zaenkrat predvsem
važno to, da pripravimo v podjetju vse,
da bo uspehe mogoče ločeno ugotovili.
V principu sem za to, da v bistvu način
delitve ne bi izpreminjali, torej 50% še
deli samostojno za ekonomske enote,
ostalo po ključu.

Točneje je treba fiksirati osnovo za
izračun delitve pri posameznikih.

Tov. Berčnik je podal predlog, naj bi
se zaslužek v zimski dobi ne jemal v
obzir.

Tov. Medved je nasprotnega mnenja, češ
da je v zimi delo še težje. Oba imata po
svoje prav in je treba o tem diskutirati.

Pri delitvi presežka za lansko leto se
je primerila huda napaka, ki jo moramo
popraviti. Ker so manjkala ločna navo-
dila, so bili delavci, ki so stopili na delo
v II. polletju, oškodovani na dobičku za
polnih 150%. Skratka, te stvari je treba
precizirati.

VII.

Racionalizacije

Predlogi racionalizacij, ki so bili letos
predloženi, so vzbudili mnogo hrupa, češ
da so premije previsoke; ni bilo znano,
kdo plača davek, akumulacijo itd. Tudi
to je treba precizirati, morda ločiti racio-
nalizacije (manjše premije) in novalorstva
(večje premije).

Važno je s tem v zvezi predvsem eno.
Tehnična služba direktcije mora pri študi-
ju priprave dela v bodoče za vsak objekt
predpisati postopek in potek dela. Če bo
ona organizacija dela predvidela racio-
nalno, bo v bodoče težje priti do premij,
v kolikor pa bo to komu uspelo, bo pa
tem bolj zaslužno.

Mislim pa, da je treba za te namene
osnovati poseben fond za »študije in raz-
iskovanja« in urediti način plačevanja ta-
kih premij, nikakor pa ne smemo podce-
njevati važnosti tega vzpodbudnega fak-
torja za racionalizacijo dela.

Seveda je v vsem tem načeto še nekaj
načelno važnih vprašanj. Vabim vse to-
variše, ki na teh problemih delajo, na di-
skusijo.

Prepričan sem, da če bomo ta vpraša-
nja dobro rešili, da bo naš tarifni pravil-
nik spel velik korak naprej in da bo zado-
voljil naš kolektiv.

Rupret Franc

★ DELAVSKO SAMOUPRAVLJANJE

Izvečki iz zapisnikov zasedanj upravnih
svelov pri našem podjetju.

Gradbišče Štore:

Zasedanja se vrše redno. Upravni svet
razpravlja o problemih gradbišča, kontro-
lira zadane sklepe, delavskemu svetu in
upravnemu odboru podjetja pa stavlja
predloge, katere po svoji kompetenci ne
more reševati.

Na zadnjem zasedanju so kot glavno
ločko obravnavali pospešitev dela na vseh
objektlj. Tempo gradnje je nekoliko za-
držalo pomanjkanje cementa, delno pa tu-
di pomanjkanje delavcev (vpoklici na orož-
ne vaje). Upravni svet je sklenil, da bo
tehnični in kvalificirani kader opravljal de-
lo tudi v nadurah, da tako maksimalno
izkoristi še ugodno jesensko vreme.

Med ostalim je upravni svet opozoril na
preveliko beganje delavstva na razne kraje
(največ domov) zaradi lrenulne zunanje in
notranje politične situacije.

S praviim tolmačenjem je uspelo obdr-
žati delavstvo na svojih delovnih mestih,
kar velja za celotno podjetje.

Upravni svet je nadalje obravnaval ob-
račun kolektivne norme po objektlj.

Glede nalog v zvezi z izpolnitvijo po-
godb so sklenili, da je treba poleg pospe-
šitve dela popolnoma izkoristiti mehaniza-
cijo, omejiti dopuse, predvsem paziti na
nepotrebne izostanke od dela in skrbno
koristiti manjkajoči material.

Reševali so tudi vprašanje vajencev, nji-
hovo pravilno strokovno usposabljanje, njih
gmojni položaj ter sklep upravnega odbo-

ra podjela, s katerim se prejemki vajencev zvišajo. Upravni svet si je poslal nalogu, da posveti vajencem večjo pozornost kot do sedaj. Bili so sprejeli sledeči sklepi:

1. Vodstvo gradbišča je odgovorno za načrtno vzgojo vajencev. V ta namen mora vajece pravilno razporediti, nadzirati nji-

6. Mladinska organizacija naj najmanj dvakrat mesečno organizira sestanke z vajenci.

7. Delovodje in brigadirji naj zavzamejo napram vajencem strog, pravičen odnos in naj napnejo vse sile, da stroški kolektivna ne bodo zastoj.

Stanovanjski čelvorček (čelvorček, stavba), ki ga je zgradil delovni kolektiv »Belona« za Železarno v Storah

hov razvoj in njihove uspehe ter prirejati mesečno sestanke z vsemi vajenci.

2. Delovodje na objektih so odgovorni za praktični pouk vajencev. Vajence morajo dodeljevati samo izkušenim zidarjem. Vajenci naj gredo potem od lažjega k težjemu delu. Tudi pri strokovno najtežjih delih je uporabili vajece.

3. Vajenci si morajo takoj preskrbeti potrebno zidarsko o. d. lesarsko orodje. Kupili si ga morajo sami.

4. Uprava gradbišča preskrbi vsem vajencem knjižice-zvezke za dnevnik dela. Vanj morajo vajenci redno dnevno vpisovati, kaj so delali.

Delovodja mora vajencu, ko se ta priuči v neki vrsti dela, v dnevniku potrditi in dati oceno.

5. Vajenci morajo stanovati v skupnih sobah in imeti strogi nadzor.

Upravni svet je reševal nadalje problem do sedaj izplačanih stroškov za vožnjo delavstva na delo.

Ti izdatki namreč bremenijo plačni fond, ki ravno na podlagi ogromno izplačanih zneskov v ta namen ni bil preveč rožnat. Upravni svet je sklenil, da morajo zneske plačane delavcem za prevoz na delo in nazaj isli povrniti podielju v dveh mesečnih obrokih v celoti.

In končno je upravni svet obravnaval organizacijo zimskega dela. Sprejeti so bili naslednji ukrepi:

a) Posvetili je večjo pažnjo varnostnim meram na zgradbah.

b) Gledali je tako, da imajo delavci na vseh deloviščih za čas odmora in čakanja na delo zakurjen prostor.

c) Posvetili je posebno pažnjo čuvanju materiala. Posebno les naj se sedaj

končno uredi na suhih prostorih in pokrije. Isto velja za betonsko železo.

d) Šef gradbišča mora dati delovodjem tehnična navodila za zimsko delo.

e) Izvedla se je anketa, kateri delavci nameravajo sami ostati čez zimo doma.

Redna in plodna zasedanja vrše nadalje še upravni sveli gradbišč: Celje I, Celje II, Trbovlje, medtem ko ostali upravni sveli gradbišč ne izvršujejo nalog tako plodno kot gori navedeni.

Kot upravni sveli gradbišča Štore, tako so tudi upravni sveli ostalih gradbišč reševali probleme: izvršitev mesečnega plana, probleme plačevanja oz. povračila prevoznih stroškov delavcev, usposabljanje vajencev, zimsko delo, dodelitev zaščitnih sredstev delavcem itd. Priporočamo, da zgledom v delu upravnih svetov gradbišča Štore, Celje II in Trbovlje sledijo še ostali upravni sveli gradbišč in obratov podjetja.

Kolektiv novega gradbišča na Vranskem pa si bo moral izvoliti svoj upravni svet, ker je pač samostojna ekonomska enota.

RAZDELITEV

funkcij v PODJETJU

Izkušnje so nam posebno v zadnjem času pokazale, da bi poslovanje v podjetju bilo boljše in uspešnejše, če bi si organi delavskega upravljanja kakor tudi upravni organi bili na jasnem o razmejitvi funkcij v podjetju.

Zato smatram, da ne bo odveč, če povzamem nekaj misli iz brošure dr. Pavla Kovača in Zorana Ceriča: »Organizacija sastanka Radničskega sveta i Upravnog odbora preduzeća«, ki je izšla v založbi »Rad« ter jih podam kolektivu:

Celokupna dejavnost v podjetju se lahko razdeli na tri funkcije:

1. Upravljanje s podjetjem.
2. Vodstvo proizvodnje v podjetju.
3. Neposredna izvršitev procesa dela.

Če te tri funkcije nekoliko analiziramo, lahko rečemo sledeče:

I.

1. Nosilec funkcije upravljanja s podjetjem je delovni kolektiv v podjetju. To funkcijo vrši isti neposredno ali pa po svojih organih: delavskemu svetu in upravnem odboru. Delovni kolektiv izbere in izvoli delavski svet kot najvišji organ upravljanja in isti ima pravico, da ga odpokliče v celoti ali samo posamezne njegove člane, če so izgubili njegovo zaupanje.

Iz pravice delovnega kolektiva, da upravlja s podjetjem, sledi tudi dolžnost vseh organov podjetja, da v svojem delu izvršujejo in usklajujejo njegovo voljo in interese, da mu o svojem delu polagajo račun in da ga obveščajo o rezultatih poslovanja podjetja.

Delavski svet kot najvišji organ, preko katerega delovni kolektiv upravlja s pod-

jeljem, rešuje načeloma o celokupni dejavnosti podjetja in prinaša ter sprejema samostojno sklepe o vseh osnovnih vprašanih organizacije in poslovanja podjetja. Na ta način delovni kolektiv preko delavskega sveta odreja linijo poslovne politike, ki so jo dolžni v svojem delu sprovesti upravni odbor in direktor podjetja. Razen tega delavski svet pripravlja predloge po onih vprašanih, po katerih ves delovni kolektiv odloča po referendumu. Delavski svet je dalje dolžan nadzorovati delo upravnega odbora podjetja ter lahko odloča tudi o vseh ostalih vprašanih dela v podjetju, katere drugače rešuje upravni odbor ali direktor. To naj pa bo izjema, ker bi se delo delavskega sveta, če bi se spuščal v razpravo manj važnih vprašanih razpršilo, ter bi se oteževalo, da isti vrši svojo osnovno nalogo, t. j. da razpravlja in sprejema sklepe o najvažnejših in dalekosežnih vprašanih organizacije in poslovanja v podjetju.

2. Upravni odbor razpravlja neposredno s podjetjem na osnovi sklepov delavskega sveta, a v skladu z zakoni in drugimi predpisi. Funkcija upravnega odbora je v stvari trojna:

a) Upravni odbor je organ, ki podnaša delavskemu svetu predloge za sprejetje sklepov po vseh vprašanih iz delokroga delavskega sveta.

b) Upravni odbor samostojno odloča o vseh vprašanih iz svojega delokroga, t. j. prinaša sklepe, s katerimi se rešujejo tekoča vprašanja dela v podjetju in s katerimi se konkretizirajo in oživljajo sklepi delavskega sveta.

c) Upravni odbor vrši nadzor nad delom direktorja in ostalih uslužbencev v podjetju v cilju kontrole, kako se sklepi de-

lavskega sveta in upravnega odbora izvršujejo v procesu dela.

Vse navedene odločbe in sklepe, katere prinaša in osvaja delovni kolektiv, delavski svet ali upravni odbor sestavljajo vsebino funkcije upravljanja s podjeljem. V osvajanju te funkcije ni delitve dela po vrstli poslov kot n. pr. izvedena pri funkciji vodstva procesa dela (proizvodno-tehnični, komercialni, gospodarsko-računski itd.). Vsi trije organi delavskega samoupravljanja prinašajo in osvajaajo sklepe v odnosu na celotno poslovanje podjetja, a razmejitev v pogledu sklepov je izvedena samo po karakterju in važnosti sklepov.

3. Upravni svetli gradbišč in obratov so organi delavskega sveta in upravnega odbora. Oni so v svojem delu dolžni izvajati sklepe teh dveh organov ter na svojih zasedanjih prefrsati vse probleme, ki so važni za posamezna gradbišča ali obrate. Tako izluščene probleme so člani upravnih svetov dolžni prinašati pred delavski svet. Na ta način je delo delavskega sveta v marsičem olajšano, zasedanja iste-ga so lahko krajša in plodnejša.

II. Vodstvo procesa dela

Bitna je razlika med funkcijo upravljanja s podjeljem in funkcijo vodstva procesa dela. Nosilec funkcije procesa dela v podjetju je direktor, ki jo izvaja s pomočjo ostalega osebja od tehničnega komercialnega pomočnika preko šefov posameznih gradbišč, obratov in odskov ter delovodij, pa vse do predelavcev in brigadirjev. Vsi ti izvršni voditelji so dolžni odločati o organizaciji, regulirajo in vršijo kontrolo procesa dela v podjetju; vse njihove odločbe pa morajo biti v skladu z načelnimi odločbami delovnega kolektiva, delavskega sveta, upravnega odbora in upravnih svetov posameznih gradbišč in obratov.

V organizaciji procesa dela je nujno izveden hierarhijski princip, to je, da je sklep višjega vodstva obvezen za nižje vodstvo v teku procesa dela. To je zelo važno dejstvo, ker bi v nasprotnem primeru prišlo sigurno do kaosa v proizvodnji.

III. Neposredna izvršitev procesa dela

Tretja funkcija v podjetju je funkcija neposredne izvršitve procesa dela. V vsakem podjetju je največje število članov delovnega kolektiva v neposredni proizvodnji in to na osnovi odločb, višjih slo-penij organizacije podjetja. Ali to ne po-

meni, da ti člani delovnega kolektiva ali z drugimi besedami neposredni proizvajalci ne sodelujejo v odločbah o organizaciji procesa dela v podjetju. Ne, nasprotno! Oni naprej odločajo o organizaciji svojega lastnega dela na delovnem mestu, razumljivo, da to v okviru sklepov, ki so jih sprejeli organi delavskega samoupravljanja in nadležnih izvršnih vodij. Dajlje, vsaki neposredni proizvajalec ima široko pravico in dolžnost iniciative in dajanja predlogov organom podjetja po vseh vprašanih organizacije in dela v podjetju. Ali kar je najvažnejše in popolnoma novo v naših resnično socialističnih odnosih v proizvodnji je dejstvo, da so prav neposredni proizvajalci nosilci najvišje funkcije v podjetju, funkcije upravljanja s podjeljem in da oni na ta način v stvari sami upravljajo s svojim delom, ne neki od njih oddvojeni, birokratski aparat.

Prevedel C. D.

Izvleček odredb

Zakona o upravljanju z gospodarskimi podjetji, ki je še vedno v veljavi

1. da se dejavnost delavskega sveta in upravnega odbora ter upravnih svetov gradbišč in posameznih obratov odvija samo na zasedanjih;

2. da delavski svet in ostali organi delavskega samoupravljanja prinašajo polnoveljavne sklepe samo, če je na zasedanju prisotnih več kot polovica članov;

3. da delavski svet in ostali organi delavskega samoupravljanja sprejemajo sklepe z večino glasov prisotnih članov;

4. da sklicuje zasedanja in istim predseduje predsednik delavskega sveta, predsednik upravnega odbora ali predsednik upravnega sveta posameznega gradbišča ali obrata;

5. da se zasedanja delavskega sveta vršijo najmanj enkrat v teku 6 tednov in da je predsednik dolžan sklicati zasedanje delavskega sveta na zahtevo upravnega odbora podjetja, izvršnega odbora sindikalne podružnice, tretjine članov delavskega sveta ali direktorja;

6. da mora biti na zasedanju delavskega sveta obvezno tudi direktor podjetja in ostali člani upravnega odbora;

7. da ima vsak član delavskega sveta pravico postavljati vprašanja upravnemu odboru in direktorju v pogledu njihovega dela in da so oni dolžni dati odgovor na zasedanju delavskega sveta.

OB LETOŠNJEM TEDNU

+ Rdečega križa

V času od 25. oktobra do 1. novembra 1953 je trajal teden Rdečega križa, ki je zapopaden v zakonu o jugoslovanskem Rdečem križu. Organizacija RK je namenjena pomoči potrebnim in vrši razne akcije, ki so v splošno korist ljudstva. Pri nas v socialistični dežavi je RK resnična množična organizacija, ki zajema ogromen del prebivalstva, njene naloge so obširne in se raztezajo na več področij.

Sindikalna podružnica podjetja v Celju si je, upoštevajoč nesebično pomoč RK, zadala nalog propagirati na gradbiščih in centralnih obratih med kolektivom akcijo zbiranja prostovoljnih dajalcev krvi za transfuzijo. To akcijo bomo smatrali kot stalno, da pa bo vsem jasno, kako velike važnosti je za sedanjí način zdravljenja

dicini. Uporaba človeške krvi kot zdravilo je postala tako obsežno, da laik tega ni ne služi. Od direktnih transfuzij izkryvelim bolnikom se je zdravljenje s konservirano krvjo razširilo na zdravljenje raznih obolenj, tako prebavnih organov: jeter, ledvic, krvotvornih organov, raznih infekcijskih bolezni in opeklin, kjer so potrebne velike količine krvne plazme, da rešijo ponesrečencem življenje in zdravljenje. Seveda z omenjenim še daleč niso izčrpane možnosti zdravljenja, kjer so lahko oziroma se mora uporabljati transfuzija krvi. Pri vseh večjih operacijah se potroši veliko krvi, kjer se uporablja kapalna transfuzija krvi, da bolnik med operacijo ne oslabi, se mu izgubljeni kri s transfuzijo vrača.

2. Celjska bolnica je v letu 1952 porabila 750 l konservirane krvi in so znašali izdatki za nagrado in povrnitev potnih stroškov krvodajalcem preko šest milijonov dinarjev.

3. Z malenkostno žrtvijo pa lahko vsak pripomore k znižanju teh izdatkov in s tem reši življenje otroka, porodnice in najrazličnejše ponesrečence.

4. Javljajo naj se tovariši, ki niso preboleli malarije, sifilisa, astme ali tuberkuloze. Pregled dajalcev in odvzem krvi se vrši vsak torek in četrtek od 7. ure dalje na transfuzijski postaji v bolnici.

5. Dajalci krvi naj na dan odvzema in tudi na predvečer ne uživajo mastnih jedí! Za zajtrk na dan odvzema je dovoljena samo črna kava ali čaj.

Do danes nam je uspelo z obširno razlago pridobiti že preko 100 prostovoljcev krvodajalcev samo v centralnih obratih na Lavi, gramoznici v Levcu in na celjskem gradbišču III. Selce, medtem ko bomo daljnjo akcijo podvzeli tudi v kamnolomu, cementinarski delavnici in na celjskih gradbiščih I. in II. Sindikalni podružnici gradbišča Store naj se predlaga, da uvede enako akcijo ter naj si podružnici med seboj napovešta lekmovanje, katere bo pridobila večje število prostovoljcev-krvodajalcev. Upamo, da bo kolektiv razumel našo vsestransko vzpodbudo za pridobitev čim večjega števila prostovoljcev-krvodajalcev. Vsi oni tovariši, iz kolektiva, ki so že in se še bodo prijavili, naj vedo, da je njih skupni delež, pomoč do sočloveka, kajli v taki socialistični državi, kol je naša ne sme biti pomoč sočloveku prosjačenju ali miloščina, temveč dolžnost vsakega posameznika do sočloveka in do skupnosti.

prostovoljno krvodajalstvo, je treba, da ve vsak posameznik naslednje:

1. Kri je eno izmed najučinkovitejših in najdragocenejših zdravil v današnji me-

Slane.

DELAVSKE KNJIŽICE

Že leto in pol je minulo, odkar smo pričeli opozarjati delavce in uslužbence, da si morajo nabaviti vso potrebno dokumentacijo o svoji delovni dobi. Za to je bilo izobešenih nekaj okrožnic, pojasnjevali so večkrat o tem tudi šefi gradbišč in delovodje. Vendar razen nekaj izjem niso naši delavci o tem vodili dovolj računa. Tudi nekateri uslužbenci še niso dostavili svojih dokazil o prejšnjih zaposlitvah, čeprav se je to zahtevalo od njih že prvi dan, ko so nastopili službo pri podjetju. Smatram, da se nihče ne more več izgovarjati, da ne ve o važnosti in potrebi nove delovne knjižice, ker je o tem bilo že foliko govora in pisanja v Delavski enotnosti, kakor tudi v dnevnem časopisju, zato to ne nameravam ponovno razlagati, temveč opozarjam samo na to, da po 1. januarju 1954 ne bo mogel biti nihče več v delovnem razmerju, dokler si ne nabavi nove delovne knjižice.

Komisiji za izdajo nove delovne knjižice ni težko napraviti knjižico tudi za tiste, ki si zaradi svoje površnosti do sedaj še niso nabavili dokazil o prejšnjih zaposlitvah, ker bo pač upoštevala samo to, kar bo kdo pravilno dokazal, medtem ko si bo moral vsak sam pripisati izgubo svoje delovne dobe, ko bo vabljen pred komi-

sijo za dokaze. S tem hočem povedati, da bo komisija izdelala prav za vse delavce in uslužbence podjetja nove delovne knjižice do 1. januarja 1954 in ne bo odlagala in čakala prav pri nobenemu, ne glede na to ali lahko dokaže svojo zaposlitev ali ne. Apeliram na vse delovodje, šefe gradbišč in sindikalne funkcionarje, da stalno opozarjajo svoj delovni okoliš na važnost delovnih knjižic, in na zelo kratek čas, ki je še za nabavo potrebnih dokazil o zaposlitvah. Zaželeno je, da delavec, ki ima knjižico že v delu, oziroma da je dal še nekaj podatkov komisiji, povpraša kaj je s knjižico, ker se dogodi, da mogoče še kaj manjka ali da je kaj pomanjkljivo pa komisija ne ve na katerem gradbišču dotični dela ter ga tudi potem ne more poklicati.

Ne odlašajte, da pride kdo od komisije za izdelavo knjižic k vam! Vaša dolžnost je, da se sami pobrigate za delovno knjižico, saj gre za vaše dobro. Z novo delovno knjižico se boste lahko povsod legitimirali kaj ste in koliko veljate! Zato stopite v stik takoj s komisijami za izdelavo nove delovne knjižice, ki je na gradbišču Štore in Trbovlje ter v Celju za gradbišča celjskega bazena, stranske obrate in Gornjsko.

*Zimsko
jutro*

Proslave

*ob Dnevu republike, ki so bile
pri našem podjetju*

V Štoreh

Dne 28. 11. 1953 se je v lepo okrašeni dvorani zbralo nad 400 delavcev, članov kolektiva gradbišča Štore, ki so z zanimanjem poslušali referat, recitacije in sledili Potrčevi enodejanki iz dobe NOB »Izdajalec«. Enodejanko je uprizorila igralska skupina gradbišča.

Po proslavi je imel kolektiv gradbišča kratko zabavo.

V Celju

SKUD »Rado Iršič« je delovnemu kolektivu Betona v Celju pripravil v čast 10. obletnice ustanovitve naše nove države zgledno akademijo. Za referatom, ki ga je podal predsednik delavskega sveta tov. Dolenc Cvelko, je sledila akademija z naslednjim sporedom:

1. Orkester: Venček slov. pesmi »Pozimi pa rožice ne cveto...«
2. Recitacija: »Partizan«, »Vrnitev« — Turnšek Franc, Zorko Anica.
3. Orkester: Leoncavallo — Izvleček iz opere »Smej se Bajazzo«.
4. Recitacija: »Pismo partizanove žene« — Zorko Anica.
5. Orkester: Venček slov. narod. pesmi »Iz davnih dni«.
6. Nastop folklorne skupine.

7. Orkester: »Jadransko morje«.

8. Nastop predvojaške vzgoje.

9. Orkester: Marš »Oj ta vojaški boben«.

Program, ki ga je podal SKUD za letošnjo proslavo je zelo lepo uspel ter se že poznajo sadovi dvoletnega kulturno-prosvetnega dela. Posebno hvale vreden je nastop folklorne skupine ter predvojaške vzgoje. Orkester, ki je bil pojačan z nekaj znanimi solisti iz Celja, je napravil na poslušalce lep in nepozaben vtis. Z recitacijami je bilo pokazano, da ima naša mladina smisel in veselje do lepega slovenskega jezika. Želimo, da bi bilo takih prireditev več tudi ob drugih prilikah.

Žal ob zelo uspeli prireditvi so bili nekateri, ki so v prosti zabavi pokazali svojo skrajno nekulturno stran s tem, ko so povzročili med seboj pretep. Skandal so povzročili ljudje, ki nimajo nobenega smisla za današnjo ureditev, kar so pokazali že s tem, da so abstinirali pri volitvah.

Na Gomilskem

Kolektiv obrata je skupno s TVD Partizan Gomilsko organiziral zelo uspelo proslavo. Po referatu so sledile recitacije in dve enodejanki: »Tlaka« in »Tri zaostale ure«, nalo pa še slavnostna telovadna akademija, ki je vse navzoče navdušila.